

Иштга корта а болаш, ушг шера
 ца кя ниле, № 55 Нюлча «СЕРДАЛО»
 азета тја аравяншаша корреспондентех
 ушг тайпара жол лу Ингуш-
 ким совхоза партбиро секретара
 нов. Цидикеева:

«Корреспонденте тја белгалдаьша
 кхоачамбоацараш бакъ а хиннад, хай
 тја ушг кхоачамбоацараш партбиро зу
 седане дийча а дийча, совхоза ку
 галхоща цар шояй дезалга болх п
 байтача мегарг ца хилар дла а хай
 тад».

ЛИТЕРАТУРНИ ОАГИУВ

ТОАТОЛГ

Укхаз тайжа дода тоатолг
Дла цо борал сикху.
Длахо, кхекхаш хиле кхуркхалг
Баьца зизилг ловаду.

Длахо кхерилг духбалбанна
Кагий телгеш бердех етт.
«Иилбизий михо» ловабаьнна
Цкьаза хий цун юахетт.

Цкьаза сикхуш йода телгэ
Есар хулаш кьоаг чу хьад.

Кьоаг а биза длахо хийде.
Бер мо, ловаши, дода глэд.
Укхаз наьнах-хил дикхийте
Бера кьамал доладу.
Нанас-хиво боча хьаьсте
Маркха делле додаду.

Тлаккха кхы а кхычох кхийте
Доккха, доккха хий цох хул.
Низах деле эзар тоатолг
Фордах тоха шийца кхуел.

В. С.

Кхокха санна хьо чуйьлача,
Хьога со ла зелла хьеж.
Уж иш бларе хьа кьорал
Гьаржа
Сога хьежаш белла кьеж.

Хоа ма лойла дега уйла,
Дла ма ховлда хьона дог.
Яхаш вога со сайа гьолла,
Дог хьох лочкьо хьанна мого?

Бларе са кхийтча хьох, Вилена,
Эрсий мохк а бай хьотт.
Эрсий болна, — хьа сийленна —
Маркха бокха дог длахоьд.

Хьо гуш хилча со сай мехка,
Кура а еш сонга воал;

Осминев Хьамзат.

Блаьсти ялар цунах хул

Дайтга зиза, сийна аре,
Хи тоатолгаш
Блардодохар
Блаьсти яьнак мийта оал?
Дунен халкьаш влашкаоза,
Догар дуьца,
Вошал хотта —
Сина блаьсти тлаккха йоал.

Ялтий буртилг че а белла
Накха хьокха
Дижав оахам
Бларе ма кьохача шера улл,
Овла хьацаш, зиза тохаш
Чьоаглуш доагга
Халкьий вошал —
Блаьсти ялар цунах хул.

Глоза Гуйра

Мьаьла сердал
Шортта хьаши
Шена, кьаьва лавтта ера
Феца лийчав,
Тхирар яьжа
Беркат дола Глоза Гуйра.

ГУЙРЕ

(Нохчий меттала)

Жим-жима длахедаш
Де дайлуш лавтта
Аренан мела мох
Шелонгьа гьерт
И бовха дашон малх
Хербала боьлла,
Аренан вайн бошмаш
Мажьаьла йовьла.

Самукьане оалхазари
Длаьхуш лавтта,
Органан шийла хи
Ма хьаьгна дозлу,
Гле йоаьлуш гуйре ю,
Ла тьаьна далом,
И мархийн тобанаш
Аренга локьжуш.

Амма и шийла ла
Бурьра дац тхуна,
Колхосийн яртанкахо
Кечам бу бина;
Амбараш тхан лавтта
Ялтехе юьзна,
Формалкахо раьгнаш ю
Докьарийн йина.

Пляев Амир.

Мунъаваьнна лоамаро

Шайра догадоагга сона
Тхоаш цу лоам чу давьца,
Цкьа шийла а хеташ сайна
Мух хьекхаш дарз дийлча.

Шен наларга ю а хайна
Сай да арахийжа,
— Хана хьеж хьо ара? —
Айна,
Айса цунга хавтта.

Со шийна сов зламга хеташ
Жоп а ца луш сона,
Хьаьстар со цо сох кьахеташ
Сона лаж а бениа.

Иштта дагадоагга сона
Тхоаш дав-воша хьаьча,
— Хана хьеж хьо ара? —
Айна,
Айса мо цо хавтта.

— Кьаньк вар сога чьоагга
хеташ
Тхьовра хланз ла санна,
Вац из иш торонех кхеташ,
Гьайгга йовзац цунна.

Кхы тладуьха баркьа
доацаш
Висав тха из верзан,

Цацков Идрис.

Латт из эгаш шийла хеташ
Кьахет сона тахан.

Яргий-те ха-зама вайна,
Хургий-те паргате,
Готта лоаме качарьанна
Даха иш хургий-те.

Хала я хьо готта лоаме,
Яргий-те качара,
Яхаш, еш уйлаш кхетаме
Хьежар-кха со ара.
Ший веший кьамал хезача
Тха дав-воша вийлар,
Цу шинне кьамал чакьдалча
Аз тхоаш даьга аьлар.

Дайи, дайи, бляьсти яьлача
Гьоргедей вай даха
Цига даха вай Гьоргача
Лавтта хурдар аха.

Сийлахь-воккхача Ленина
Илма хьехам бенна,
Илма дова, деши, деши,
Деши вайга аьнна.

Готта лоаме оаха йитар.
Дайлар тхо Говара
Шайра аре тхона яьзар —
Бьаржар мехка пара.

Пляев Маьмад.

Сигле хургйолаш даим йийкха...

Сигле хургйолаш даиман
ийкха,
Адам хурдолош машаре
дахаш,
Низ бола герзаш бе чьоагга
деха
Майра тьемхой ба доаозика
латташ.

Кагий вай бераш массаза
делаши
Кхурьгодалаш, ца довазаш
тема таташ,
Давьхен гонахьа фийла бларе
кхоаьш
Майра тьемхой ба доаозика
латташ.

Иллеш хурдолош дийнахь-бус
декаш,
Хестош вай халкьа из сийда
вахар.
Давьх хургйолаш малх санна
лепаш
Майра тьемхой ба доаозика
латташ.

Иллеш хурдолош дийнахь-бус
декаш,
Хестош вай халкьа из сийда
вахар.
Давьх хургйолаш малх санна
лепаш
Майра тьемхой ба доаозика
латташ.

Ленина парте сийда никъ
хьехаш,
Давьх йодаш я коммунизма
накьа,
Майра тьемхой ба доаозика
латташ
Ираз лорадеш советски
халкьа.

Хашагуьлов Маьмад.

А. С. ПУШКИНГА

Давна во! мо
Боча хеташ,
Ла хестадаш
Кьавна лоамаш,
Дошо малхо
Сийрда доахаш,
Дилла санна
Да шоаш латташ.

Нанас бер мо
Боча хеташ,
Давьх хестош
Ла дав йовзош,
Шовда хьаст мо
Наха эшаш,
Массаз хурда
Дийна дахаш!

Б. Зязиков

ГЮША-ХЬАЖА

«Республика Церах» яхача повеста тгара дакха)

В. Буржиклаха айнача, шув
Тла далай Гюша-Хьажий ценош.
Цун доккхача коа тла сатийна хете
а, далайгара сагого йокхаш а. Кхо ди
мара дайш Хьажечуна воккхага вола
во! Хьажан Долакх-Юртача тьем тла
ейна, хьаьта шоллагьун, яьлайттар
мара ца ваьнача Хьажечуна, хабар
а дайш. Йаьжа эрсий топ а уллаш,
патроний ленташ а хьерчаш, кьира
хьалхалг гораца из коара воалача
хана гийла дехлар цун наьна Муз
дог.

— Моастагичо лаьв, мьаьра шав
верзалла са кьаньк. — Йохар цо мел
лаьша шешийла. — Тьем тла ваха хь
ар хьа? Герий дозал лоттвр хиннавар
хьо? — шешийла хьаьтарш а дехи,
кортаьне тьамана бларех йоуха хий
содаьне гьерт из Хьажечуна блара
ца даьта.

— Яьхайтта во! са валаре, парех
ца! ца кховеш, болышевикаш тла
дуртар из тахан. — аьлар Гюша-
Хьажас Музга, Хьажечуна тьем тла ма
хьийтавалар ла, аьнна, цо шийта дех
лар дича. — Цун зламгалла гю аьла
сона карагьаьнаде а, цунна шийна
из даьдалеа разьва со цо. Кьонгаш ца
беша да наьх хургац, Муз, сона
сий бараш а ма эшар тахан кьавен-
на дийнаьх. Вай шинне ух хьалкь
хьерт дог мел даьхаш хьайна ма хой
хьона.

— Аз-м зламга а воландар, цунах
кьахеташ аьнаьлар. Хьанна хьо Ха-
санас санна, цунах хь кьастий а.
— Тькам кьал воаллаварех а
кхурьча хьалхаша хь тла воаллавар
рах наха пайдана а волаш сак хур-
вац вайчох а е кьибарех а. Дукхаг-
бараша дер де дьа, ше сак вале,
— йохар Хьажечуна, ласа тла лавтта
кулгаш тла гьолла йаьжа йохаш ула-
р цун кьай мож. Везткьара ваьна-
ваьна а йаьна гьеттача гьоне бий-
санна ха яьхана хана яьжжаша
юьгаьлар шалтен тьехар дьастаьш
цо. Данман воланеа ласа а, коа
тла кулг тоха карагьаьлар, ца ех-
елча санна вар, уйлаш кьичаьх лав-
тар. Лелча гьулаьхаша ше даьха
воашаш, мехка чух мел вола малаьсг

латтача тьем тла ше ца хилар дегаза
хетар.
— Мьаьра-я! кьоннал, ма давкьа-
за хьаман тьох хь а — олар цо, док-
ка са а давкьа. Юрта тайп-тайпара
хабараш хозар, хьира денна массекх
сат дьаьлараш тьем тла боаьв,
Хьанз-хьанз юрташ моастагичо дла-
душ, Денник хьаьча, аьле гьайгга-
не хабар арадоалар, Тлаккха геттара
сатем бовра воккхача сьа, цьаькхаша
тайпара са шорта далаьлар.

Цьан йиьрина лийча а лийча, цур
терех баркьаш а хийча, лора
санна кьай чьаьла а хьаьраьча, хь
аьла а юьхаш, коа тла араваьла, се-
сага кьаьлар из.
— Хьайл, Муз, дурь — Йоккха йаьр-
жа шалта улар цун тьехарах, Пля
а тьех, йаьжа цьаьла юьла топ аьла
латтар. Локхаша дьаьлар сирча аьч-
хий тла а ваьлаш, михо кетар тла
гьолла йийкхаша цьаьла аьн иржаш а
теркеш из лийта чу ко а белла,
кхосованеа маькара гора тлаваьла,
Муз хьалкьовалаьш цунга топи
гьанн.

— Хьо фу дага ва Хьаьжа? — аьнна
сьаго даьча саьберча хаттара лова-
ца жоп дьаьлар.
— Кьанька хабар ха безам ба циг-
га Той-Юрта дьаьтта. — Кхы йаьма
ца олаш шортча аьчан боларай
коара араваьлар из.

Цьаьла-Юрта аьрах кьаша-
маша а гур багьаца а гобакьа
хьаь саьна хьаьне олопаш яьхар,
Кьаман шортан тла яь карт юьк-
кьаьра зьараш даьхаша санна, йок-
кхаша топи хьорчаша йохажар,
хьаьта воккхаша пулеметаша цьаь-
раьккхашар.

Горадаьла лавтта а дьаьла а йо-
летталу йоккхаша топи хьорч, кхер-
тлох дьаьталу санна зов олаш тата
даьле дехлар, Гобакьаша ситала ухар
лай межгараш, Гьордаьла йаьжаша
лаьтан дьарьлаш, Гя мел баьккхаша
йаьжа йохажар а хьаттараш а хьо-
лора.

Осман Буро тьаьра гьашлош лав-
тар курсант Рьабон цьаьна вланий
оьлг бланш дьаь хьаьлаьла дь длар,
Осман эрсий мотт во хойа а, кьаь-

маьл дьаьла влаетьхьаьлар пар,
шойла хаттараш дора.
— Дукха ца йий ла тьом бу? —
хаттар Осман Рьабона.
— Кьоаьлагга шу ла. Тьом беш Рье-
снер Буро тла кьаьчав со. Хьанз цо-
на командирий школе дьаьла ваьла.
— Деша? Мишта? Тьом болча ха-
нени?

— Еьрига тха шьола яьтай гьай-
гашта новкьостала, Моастагга эша-
вча юха а длахо дьаьлар.
— Дийша валаре со а воаьларгар
шун школе. Сергос вохиттаргар,
Возний хьона Серго? Тха ма вий из!
Ленина вайташ из Гьайгашхаша.

— Ордонжоник дьаьла дуккхаша а
бларгаьнаш. Тха школе курсантша
ца кьамал дьаь цо ухх дьоникша.
— Кьант веший?
— Лавьа да-кх.
Цу ханна цьаь а шьоза а кьозза а
йоккха топ яьлар. Олопашта хьал-
хашхаша гьаьна хьорч лелаш, лав-
та уьагга ухиттар. Хьалхашхаша
партизаний отряд йохаш а яь, аьт-
хьара Долакх-Юрта, гьаш а баьна,
тлаьоаьлаш латтар Денникна бьуьра
казакхаш. Говраш тьехуьсар, Рьабон
а тайпара терз кхуьсар, бомбмет
етташ, пулеметий татаьша болаьлар
тьом. Олопашка боад эттар, мохка
хьаж йохар, Сангар тьара карт,
хьалхашхаша лавтта олопашка йоху-
леттара.

Осман юьхь ваьла Рьабон олопаш
пенаь дьаьлар. Еьрига олопашка хьаь
лоаьлаш санна хиттар цунна. Лавта
эгаш уьагга ухаш латтар, олопаш тла
гьолла, блар хьалхаша йий йохаш
лелгашка йиткьа шокарч етташ длау-
рар пулеметий топи хьорч. Рьабон
Османгаша хьалхаша чьаьлагга цьаь-
ваьлар, Хьалхаша а герз ца дьаьла
санна, вьаьхвенна олопаш цу уьа а эт-
ла, топ етташ латтар из. Шийлача
дийнаьх бларгашка йохуьха кхакха
кий тьера ю а кхесса, хьаьжа а еш,
етта волаьлар Осман. Муьгаьга, ю а
буьшаш, кьовалсийн боьла а бов-
лаш, юха а йобийне зьаьлах доь дьаь,
еррига аь хьалхашхаша аьке боь-
лаш латтар моастагичуна. Юь. Тата-
ш, гьаро, цьаьларчаша, човнаш хин-

нарий узамаша нияткьа мара хьаьма
хьаьхайттар. Цьаьбаькьа, Осман
топ йоханьнавар, тьера йи хьалхашар.
— Гьаьвур, ца! дьаьлар. Моаста-
гга-я! олар цо топ массаз яьла-
керж а лавьа, тоькхаваш юха а вай-
кьа, йоханьнавар из Рьабон. Док-
ка са а лаваш, лере а вайча, цьаьга
техар цо Османга?

— Фуд ла леладер? Эгьаьваь хьо?
Ухх сьаьте вурьт ма вий хьо. Хьалкьа-
ра ма кьаьла. Лора а луш де дов.
— Тлаьоаьлаш ма латий уж!
Хьанз-м вала а кьича хила везача
кьаьчад, — аьлар Осман.

Цу ханна аьттеьхьара олопашкара
наьмаз хьаьхар. Цьаьца а шийша а
олопашкара хьалхашхаша парти-
заний можанаш а хьаьхьена бок-
хий нах, нийсвенна кьонахий, кьанн
нах. Назма тьех-тлехьагга аьлар,
иттешаьна, бляньнеа йаьхаша оьаьна
тлехьаьлар, топиш пулеметийн тла-
таш тьохьара санна кьорьеш хетала-
рар, еьрига аьре дьаьлаш, доьл ший-
га хьаньлар аьке боларий оьаьз.
Цьаьбаьлаш лега боларий. Чов хьан-
ра вьажо назма тьехьа йохар, дьаь-
рача човний халонна са дьаьлар, доь-
рачунуна узам белга фуд хашар.

— Долле, кьонахий! Юха ма дала-
лаш!
— Моастагга вайла зьаьга ла шоа-
на!
— Дьаьта!

Аьке болхараштен казакхаштен
юькь топ кхосал юькь йансарен. Дов
шалтештен тоьраштен дьаьлар.

Массарел а белгаьвалаш, даиман
хьалхаш, цьан бе топ а лавьа, воьх бе
кьаьла йаьхаша шалта а йоалаш, во-
лар шьаьлар цьаь аьла юьха, лора санна
кьай чоаьла хьерча шьа кьаьно.

— Таханарча, кьонахий денал доь-
зача дийнахь, кхералия юха ма
доьвалаш, кьантний, — йохар цун со-
мача оьаь.
Моастагичуна юьх - духьал эттар.
Аьрдига бера аьттеьха юькхаш хьаь-
жеьо шалта. Назма сьаьлар. Тоьий ге-
таш, топ етташ латтар из. Шийлача
дийнаьх бларгашка йохуьха кхакха
кий тьера ю а кхесса, хьаьжа а еш,
етта волаьлар Осман. Муьгаьга, ю а
буьшаш, кьовалсийн боьла а бов-
лаш, юха а йобийне зьаьлах доь дьаь,
еррига аь хьалхашхаша аьке боь-
лаш латтар моастагичуна. Юь. Тата-
ш, гьаро, цьаьларчаша, човнаш хин-

ДОГ

Хьай мехко беча боккхача
новкьа додаш деце,
Мехка бала тлаьттача
хьо тохалаш деце,
Хьо фу дог да
сона хац.

Нахага дика кьаьчача
Гьодьанна ца деле,
Нахаьар хийра воаккхача
«цраьах» хьо хьеье,
хьо кьеза да,
хьо са дац.

Льанов Яхья.

ТИЕМХО

Цьера алан юькье дортьенна
уйла,
Сигалара сьаькьий, шу йовзац
да-кх,
Со кхийна са мохк ма гьаьна ба
сона,
Цун хозал, цун морзо ма гарга
я-кх.

Дашаца, кьураца аз бена ер
никъ,
Ма бенаьаьар дог уьзар
дуьлаш,
Майраьла, деналаьла лавца
аькхан юькь,
Берлине со ва илещи ца
буьцаш.

Цьан кулго лавца моастагичуна
кьамараш,
Вокханца легадеш вежарий
гьаьлаш,
Ла сайга дийцар со ма воал
кьохашаьш,
Сий дола даьхе, хилалаьх дог
тешиш.

Хьо эзар морзо дег чу ескача,
Дог-безам хьаьцар,
совбуьлаш со ва,
Гьаьнарча мехка хьо даьа
ехача,
Хьа моастагга йовда дог
доаьлаш ва.

Мерзача набаро дьаьзавича,
Хьо сона ма йоаьга со хьесташ
дуьхал,
Набараш сай вахар со дийца
ваьлаш,
Бларе сомбаьле хьо кьайла
ма йоал.

Улуьра новкьостий легаш
дилха дог,
Юхадийкхаша делаш са ма
латт тахан,
Рейхстаг тла еьга коталон
це байракх,
Аз нигат ма ду, лора хьо
бахьан.

Чакхнев Юсеп.

ХАЛНЪА ПАТРИОТ

(Монолос Гьезоса хьетаю)

Грекий во! ма де ла сьаот,
Набахта хье цьаьв ва мотташ.
Хьа доттагил ба даь нигат.
Чьаьа хьаьбакххийта эьерташ.

Яц дунен тла моттиг цьаьккхаша
Доттагил хьа дуккха боаьш.
Я йоврейоаьш оьаьш цьаьккхаша,
Аьшка наьраш елла яхаш.

Ховда йаьрчча цу хьаьргашта
Миллионаш хьогаьх болга,
Набахтено турпалхотта
Кхы а дукхагга низ лургболга.

Хила хьо, майра кьант, ховш!
Мукьале ца хилар гьаьна
Беррига доь цьена дараш
Хилар хьаьгаьх масса хана.

Ведимев Аьмад.

ЭЗДЕЛ

(Хиннар)

Милице паспортни столе длачуьваь-
ча хьалхарча цьаьга гобакьа пена-
ча лавта дьаьлаш гьаьлаш а дьаьлийца
нах баьлар. Цьаьлаьла цьаьлаьла
йохаш наьарах доаьлача зламгача
корал лажхьа «Паспортни столе
боьл дьаьлаьлу 9 сьаьт дьаьлач» —
аьнна, тьаьа хоам бар. Болх дьаьлаьла-
ла тьаьаь минут йисар.

Сона улаьв лавтача гьаьла тла ва-
глар 60 шу совга ха хургьолаш вок-
кхаша сар. Оамалаша а кьаьмаьлашча
а чьаьла безаме вар воккхаша сар.
Хьанзале а сона цунгара хайнадар
ше керда дьаьч цьеношка дьаьзвала
из милице вена хилар.

Цьаьца дахар-денар дуьцаш, ха
лоаьте гьерташ мо, цьаьла гуьбьенна
наха дьаь кьаьмаьлаш, цьаьанне яхар
шоллагьочо ца хозийташ, гьаьраш от-
таьлар цьаьла. Соца ваьлача воккхача
саго ший дьаьлача вахарах лавца
доаьлаьча массекх масало цьаьца
цьаьла даьаьтай ваьлаш, аз зьира ний
а йийла цьаьла чьаьанна 23 — 25 шу
хургьолаш вола зламгаша сар.

Зламгаша сар чу ма ваьла а, тьона
дуьхал гьаьла тла яьлача кхалсаго
хьаь а гьетта, «хьаьвола йохаш» аьнна
ше яьла моттиг дьаьлар цунна. Кхал-
сага маркха кьаьлача гатаьча хьаьра-
даш бер доалар. Бер а маркха доаь-
лаш йохаша наьна хьаь а гьоттаьла
ю мича ховьгар, из, аьнна уйла ес-
сар са дег чу. Бакьа, бокьонца из а ху-
лаш, кхалсар яьлача метте йохайра
зламгаша сар. Шийна тлаьлаьла сирча
зламгий кий хьа а яькьа кертах а
фьортх а хьаьцар дьаьоаккхаш йов-
лаьх хьаьхар цо.

Цьаьлаьла мо зламгача сага блара
а хьаьжаш, баге а гьоттаьлар ваьлар са
лоаьлахо — воккхаша сар. Сов кьирьен-
на зламгача сага из хьаьжаш ваьла
сона моттаьлар вьозаш ва-теш из
уканна, — аьнна.

Цьаьа юькь яьлар ше ваьлачара мет-
тахь ца хьовш, кхьмететл цо доаьхаш
дола са а ца хозаш сов чьаьла тийна,
воккхаша сар зламгача сага хьаьжаш
ваьлаш.
Шайхаша ше ваьлачара ураийккхаш
ваьлаш.

— Йохаш! — аьлар цо бер маркха
доаьлача кхалсагага, ше зувш аьса
де дьаьчох виц а вьенна ваьла со а
сикхаш ураьттар.

